

179. — Quæritur 3º. *An sit licitum recitare Officium in locis immundis?*

Recitare in locis immundis, veniale per se, juxta alios.

Alii, ut Sotus ^{a)}, Viva ¹, Anacletus ^{b)}, Concina ^{c)}; et Sporer ² cum Tamburino et Gobat, sentiunt id esse veniale, si fiat sine causa; quia videtur hoc non carere aliqua irreverentia. — Alii vero, ut Sanchez ³; Salmant. ⁴ cum Trullench, Angles, Leandro; et Diana ⁵ cum Escobar, Fausto, etc., nullam in hoc culpam agnoscunt; quia, cum Deus sit ubique, in nullo loco est irreverentia illum orare. Alias, si esset irreverentia, nec etiam liceret ullo modo orare mente aut voce in loco indecenti: quod nemo dicet; immo Apostolus, I. Tim. II, [8], inquit: *Volo... viros orare in omni loco.*

Quæritur 4º. *An sit culpa non servare situm in recitatione Officii, scilicet stando, genuflectendo, juxta rubricam?*

¹ De Praecept. decal., qu. 3, art. 5, n. 5. — ² Append. de Horis canon., cap. 2, n. 148. — *Tambur.*, Decal., lib. 2, cap. 5, § 6, num. 2. — *Gobat*, tr. 5, num. 688. — ³ Consil., lib. 7, cap. 2, dub. 44, num. 4. — ⁴ Tr. 16, cap. 3, num. 11. — *Trull.*, lib. 1, cap. 7, dub. 20, n. 2; cfr. dub. 6, num. 12. — *Angles*, Flor., de Oratione, qu. 3, diffic. 5, concl. 2. — *Leand.*, de Sacram., tr. 6, disp. 13, qu. 26. — ⁵ Part. 10, tract. 11,

Alii negant, ut Salmant. ⁶; et Sporer ⁷ cum Zerola ^{d)}; quia (ut dicunt) id non praecipitur, sed consulitur, et ordinatur majoris devotionis gratia. Et idem tenent Toletus ^{e)}, Bonacina ^{e)} et Filliucius ^{e)}, apud Croix ⁸, qui dicit, in hoc potius posse peccari ratione scandali quam omissionis. — Sed probabilius affirmant Viva ⁹ et [Contin.] Tournely ¹⁰; quia id praescriptum est in rubrica: etsi omissio non excedat veniale, ut dicunt Navarrus ^{f)} et Viva ¹¹, cum haec rubrica sit tantum directiva. Hoc autem intelligitur de choro; nam extra chorum, communiter docent praefati auctores (quidquid aliqui dicant) nullam esse culpam, situm praescriptum omittente; licet laudabile sit illum servare.

Censent autem Concina ¹² et Viva ¹³, non excusari a veniali qui sine causa Officium recitaret decumbendo in lecto.

resol. 33. — *Escobar a Corro*, de Horis canon., qu. 4, n. 108. — *Barthol. a S. Fausto*, de Horis canon., lib. 2, qu. 187. — ⁶ Loc. cit., num. 11. — ⁷ Append. de Horis canon., cap. 2, num. 149. — ⁸ Lib. 4, num. 1321. — ⁹ De Praecept. decal., qu. 3, art. 5, num. 7. — ¹⁰ De Offic. div., sect. 6, qu. 2. — ¹¹ Loc. cit., num. 7. — ¹² Cap. 9, § 9, num. 2. — ¹³ Loc. cit., num. 6.

Situs non praescribitur sub praeecepto, juxta alios.

Probabilius praescribitur sub veniali in choro.

Secus, extra chorum.

Recitare in lecto sine causa, veniale.

officio obligata gravius peccat [quam persona privata], vel mortaliter vel venialiter: nam in hoc sunt opiniones.

179. — ^{a)} Sotus, *lib. 10, qu. 5, art. 4, i. f.*, dicit: «Esse non potest absque culpa».

^{b)} Anacletus, *tr. 6, dist. 1, n. 67*, dicit esse «contra debitam reverentiam».

^{c)} Concina, *cap. 9, § 9, n. 1*: «Si rationalis causa adsit, inquit, neque culpa veniali eos inquinari existimo, qui in locis immundis Deo laudes persolvunt».

^{d)} Zerola male allegatur a Sporer; nam in *Praxi*, v. Horae canonicae, *ad 4, v. Tertio*, expresse scribit: «Ista in choro obligant».

^{e)} Croix loquitur de Officii recitatione in generali, quin etiam videtur potius loqui de privata recitatione. — Et Toletus, *lib. 2, cap. 13, n. 6*, loquitur expresse de privata recitatione. — Bonacina pariter, *disp. 1, qu. 3,*

punct. 6, n. 1, cum S. Alphonso asserit esse aliquam culpam in hoc, si sermo sit de recitatione in choro; secus, si de privata recitatione. — Et idem perspicue significat Filliucius, *tr. 23, cap. 8, n. 265*, ubi dicit regulas de situ in recitatione divini Officii servandas esse quantum commode fieri potest, quamvis non sit obligatio de praeecepto; «Navarrus tamen... agnoscit praeeceptum et culpam consequenter venialem; sed forte loquitur de recitatione in choro, non autem privata». Et eodem modo Croix interpretatur Navarrum: «Unde, inquit, quando Navarrus dicit peccari venialiter si id non observetur, loquitur de oratione publica in choro, in quo peccatur venialiter potius ratione scandali quam ceremoniae praetermissae».

^{f)} Navarrus, *de Horis canon.*, *cap. 16, n. 7*, dicit illum «peccare saltem venialiter».

DUBIUM III.

Quid clerici possint circa dispositionem Fructuum suorum beneficiorum.

180. *An beneficiarii sint domini fructuum quoad necessaria sustentationi.* — 181. *An, quoad non necessaria. (Vide etiam Lib. III, ex n. 490).* — 182. *Quid notandum circa congruam sustentationem clerici.* — 183. *Quaenam quantitas in vanis expensis censeatur gravis.* — 184. *Quae teneantur clerici erogare in usus pios.* — 185. *Quid intelligatur nomine usus pii.* — 186. *Vide resolutiones.* — *An clerici possint testari de fructibus beneficiorum.* — 187. *De alienatione bonorum ecclesiasticorum.* — *Not. 1. De poenis in alienantes bona Ecclesiae.* — *Not. 2. An possint alienari, si talis facultas data sit a donante.* — *Not. 3. Quid veniat nomine bonorum ecclesiasticorum.* — *Not. 4. Quid, si alienatio vetita sit a donante. Et quae sint causae justae alienandi.* — *Not. 5. Quae solemnitates requirantur. Et quid, si deficiat causa.* — *Not. 6. Quae bona possint alienari sine solemnitatibus, et in quibus casibus.* — *Not. 7. Quid de locatione bonorum ecclesiasticorum.*

Necessaria ad sustentationem liberè expendantur.

180. — «Resp. Iº. Clerici beneficiarii, quoad eam partem bonorum ecclesiasticorum quae necessaria est ad congruam sustentationem et decentiam status, ita fiunt domini, ut de iis possint libere disponere. — Ubi recte notat Navarrus hanc congruitatem et decentiam habere latitudinem et suos gradus; proindeque si infimum congruae sustentationis pretium sint floreni 300, medium 400, summum 500, clericus autem infimo vivat, de reliquo libere posse disponere. Ita communiter: quia id acquisivit ut stipendium sustentationis, quasi mercedem operis praestiti». — [Vide dicta *Lib. III, n. 490, v. III. Idem*].

Quid de expensis in usus profanos.

181. — «Resp. IIº. Probabilius etiam est, contra Navarrum et multos canonistas, beneficiarios non regulares (secus enim est de regularibus, ut ait card. Lugo ¹) absolute esse dominos omnium suorum proventuum; ideoque, etsi in profanos usus expendant, non teneri ad restitutionem. Est communior inter recentiores, apud Binsfeld ²⁾, Malderum et Bonacina ³⁾, ex S. Thoma, Soto, Molina, etc.: tum quia fructus faciunt suos (ut supponit Tridentinum ³⁾); tum quia alioqui

«non possent fructuum dominium in alios transferre (extra pios usus), omnesque eorum donationes et contractus essent invalidi, et ut tales a iudice declarandi, et bona Ecclesiae restituenda: quod cum nunquam sit factum, praesumi non debet esse faciendum. Card. Lugo ⁴». [Sed vide dicta *Lib. III, n. 492*].

«Quo non obstante, teneri eos bona ecclesiastica, congruae sustentationi superflua, expendere in pios usus, tam est communis sententia, ut card. Lugo ⁵ dicat nimis singularem esse sententiam Petri Hurtadi et Dinae, dicentium eos satisfacere, si (seclusis gravibus necessitatibus) erogent in communibus necessitatibus quartam partem reddituum ecclesiasticorum, vel certe dimidium ejus quod congruae sustentationi superest. — Vide card. Lugo ⁶, ubi, plurimis pro se citatis auctoribus, ostendit Toletum, Molina et Bañez male citari pro contraria sententia; immo ipsummet Hurtadum et Diana in ea non perstitisse, atque nulla vel auctoritate vel ratione fulciri: ac denique suam multis probat, praesertim ex Tridentino ⁷; ostenditque istam obligationem nasci ex jure non

Navar., de Reditib. eccles., qu. 1, mon. 45, n. 2. — *Navar.*, loc. cit., qu. 2, mon. 7. — ¹ De Just. et Jure, disp. 4, num. 2. — *Malder.*, tr. 1, cap. 4, dub. 8, assert. 2. — ² Disp. 4, de Obligat. beneficiar., punct. 1, num. 5. — *S. Thom.*, 2º 2º, qu. 185, art. 7. — *Sotus*, de Just. et Jure, lib. 10, qu. 4, art. 3, concl. 3 et 4. — *Molina*, de Just. et Jure, tr. 2, disp. 143, num. 3. — ³ Sess. 24, de reform.,

cap. 12. — ⁴ Loc. cit., n. 2 et seqq. — ⁵ Loc. cit., n. 10. — *Petr. Hurtad.*, de Virtut. theol., disp. 160, sect. 7, § 106. — *Diana*, part. 5, tract. 8, resol. 27. — ⁶ Loc. cit., num. 11 et seqq. — *Tolet.*, lib. 8, cap. 33. — *Molina*, disp. 146, a n. 3. — *Bañez*, in 2º 2º, qu. 32, art. 6, dub. ult., v. *Ex dictis omnibus*. — *Hurtad.*, loc. cit., § 110, i. f. — *Diana*, loc. cit. — ⁷ Sess. 25, de reform., cap. 1.

181. — ^{a)} Binsfeld male citatur a Busenbaum; nam in *Theol. pastor.*, *part. 4, cap. 13,*

concl. 11, communem sententiam esse affirmat, quod teneatur ad restitutionem.

« tantum humano, sed etiam divino naturali. Vide etiam Bonacina ¹ ». [Vide *Lib. III, n. 490, v. IV. Major.*]

« Porro congrua sustentatio clerici censetur quae necessaria est ad status et familiae sustentationem, secundum conditionem status, gradus, dignitatis, qualitatis et regionis in qua habitat. Bonacina ², Molina, Laymann, card. Lugo, etc. ». — [Vide *Lib. III, n. 491, v. Qu. 2.*]

« Unde resolvuntur hi casus: 182. — « 1°. Congrua sustentatio non est aequalis respectu omnium: quia plus requirit episcopus quam decanus; decanus quam canonicus; canonicus in ecclesia principali quam parochus; debilis et tener quam robustus et valens: et quod sufficit in uno loco non sufficit in alio. Quapropter attendi debet ad usum aliorum timoratae conscientiae in eodem gradu, etc. Nec obstat quod beneficiarius emerit ex humili, quominus possit statui suo convenientes sumptus facere; ut ex Molina docet card. Lugo ³. — Vide Bonacina ⁴.

« 2°. Nomine congruae sustentationis etiam intelligitur debita hospitalitas, non tantum in pauperes peregrinos (qui maxime commendantur clericis a Tridentino), sed etiam urbanos ^{a)}. — Card. Lugo ⁵.

« 3°. Debita quae clericus contraxit pro sua sustentatione vel ob piam causam potest solvere ex redditibus ecclesiasticis: non item, quae contraxit ante beneficium obtentum, nisi sit pauper. — Ibid. ⁶.

¹ Disp. 4, de Obligat. benefic., punct. 2, n. 2. — ² Loc. cit., n. 7. — *Molina*, tr. 2, disp. 145, a num. 7. — *Laym.*, lib. 4, tr. 2, cap. 3, n. 2. — *Lugo*, disp. 4, sect. 4, n. 52. — *Molina*, de Just. et Jure, tr. 2, disp. 145, num. 13. — ³ De Just. et Jure, disp. 4, num. 55. — ⁴ Disp. 4, de Obligat. beneficiar., punct. 2, n. 8. — *Trid.*, sess. 25, de reform., cap. 8. — ⁵ Loc. cit., n. 66. — ⁶ *Lugo*, loc. cit., n. 67. — ⁷ *Lugo*, loc. cit., num. 68. — ⁸ Disp. 4, de Oblig. benefic., punct. 2, n. 13. — ⁹ *Lib. 4, n. 1387.* — ¹⁰ Loc. cit. — *Molina*,

« 4°. Potest clericus ex bonis superfluis licite in studiis alere suos consanguineos, si aliunde non habent; eo quod parentes vel nolint vel non possint alere in studiis. — Ibid. ⁷ et Bonacina ⁸.

« 5°. Si habet sorores pauperes vel filios spurios, ex fructibus beneficii dotare licet, si aliunde non potest. [Immo tenetur dotare sororem ex parte patris; ut dicunt Navarrus ^{b)} et Burghaber ^{b)} cum Croix ⁹. A fortiori tenetur alere matrem, Croix ¹⁰. « Quia naturali jure debet illis alimenta, in quorum locum succedit dos. « Molina, Binsfeld, etc. — Cavendum tamen sub mortali, ne vel illas notabiliter supra statum exaltet, vel hos legitimis aequet: etsi nobilis plus possit dare quam alius infimae sortis. Vide Laymann ¹¹ ».

183. — « 6°. Si bona superflua expendat in usus profanos, v. gr. in venationes, canes, equos, parasitos, ludiones, luxum, in amicos cognatosque ditandos, etc.: quod intellige de quantitate notabili in genere prodigalitatis, quae longe major est quam in genere furti; [Palas apud Croix ¹² requirit tertiam vel quartam partem; Coninck requirit quartam ^{a)}. Sed Croix cum Lugo et Haunold hoc reprobant, et dicunt, vigesimam partem ^{b)} esse materiam gravem] « graviter peccat quidem, non tamen tenetur ad restitutionem, quia est dominus fructuum: et consequenter neque is qui accipit. — Ita contra Navarrum, etc., communiter doctores alii ex Tridentino ¹³, Azor ¹⁴. « Vide Laymann ¹⁵, Bonacina ¹⁶, etc. ». [Vide *Lib. III, n. 492.*]

disp. 146, n. 9 et seqq. — *Binsfeld*, Theol. pastor., part. 4, cap. 13, concl. 9, v. f. — ¹² *Lib. 4, tr. 2, cap. 3, n. 4.* — *Palas*, tr. 6, disp. 2, punct. 5, n. 7. — ¹³ *Lib. 4, n. 1358.* — *Coninck*, de Virtut. theol., disp. 27, n. 193, i. f. — *Croix*, lib. 4, n. 1358. — *Lugo*, disp. 4, n. 42. — *Haunold*, de Just. et Jure, tr. 4, n. 91. — *Navar.*, de Reditib. eccles., qu. 1, mon. 42; et qu. 2, mon. 7. — ¹⁴ Sess. 25, de reform., cap. 1. — ¹⁵ Part. 2, lib. 7, cap. 8, qu. 2. — ¹⁶ *Lib. 4, tr. 2, cap. 3, n. 3.* — ¹⁷ Disp. 4, de Obligat. beneficiar., punct. 2, n. 9.

Quid de expensis pro consanguineis.

Quaenam expendenda in usus pios.

Expendere fructus superfluos in usus profanos, lethale.

Quaenam expendi possint in usus profanos.

184. — « Quaeres. 1°. Quae teneantur in pro usus expendere? »

« Resp. Ea omnia quae acceperunt sive ab Ecclesia sive ab aliis, tamquam procuratores cultus divini; non autem illa quae vel in cultum divinum oblata non sunt, vel jam ab Ecclesia in cultum divinum sunt expensa. Card. Lugo ¹. — Ratio, quia priora habent annexam obligationem religionis; posteriora, non: vel si habuerint, ea jam est extincta per expansionem in pios usus ».

Animadvertite hic doctrinam D. Thomae ², ubi ait: *Non omnia bona ecclesiarum sunt pauperibus largienda, nisi forte in articulo necessitatis, in quo etiam pro redemptione captivorum et aliis necessitatibus pauperum, vasa cultui divino dicata distrahantur, ut Ambrosius dicit, et in tali necessitate peccaret clericus, si vellet de rebus ecclesiae vivere, dummodo haberet patrimonialia bona.* Vide dicta *Lib. III, n. 491, v. Qu. 5.* — Addit vero S. Doctor ³: *Si quis necessitate non imminente providendi pauperibus, de his quae superfluum ex proventus ecclesiae, possessiones emat, vel in thesauro reponat in futurum, utilitati ecclesiae et necessitatibus pauperum, laudabiliter facit.*

185. — « Unde resolvuntur:

« 1°. In profanos usus expendi possunt a clericis bona patrimonialia, eaque quae haereditate, industria, donatione aliove modo ut laici acquirunt, vivendo interim ex beneficiis. Item, quasi patrimonialia, hoc est, quae acquiruntur quidem ut clerici, non tamen ut redditus beneficii, sed ut stipendia alicujus officii clericalis, v. gr. ratione concionis, pro Missa, funere, Officio defunctorum, administratione Sa-

¹ Disp. 4, num. 16 et seqq., num. 25 et 32. — ² 2^{ae}, qu. 185, art. 7, ad 3. — ³ Loc. cit., ad 4. — *Sanch.*, Consil., lib. 2, cap. 2, dub. 45, n. 4. — ⁴ Disp. 4, n. 23. — ⁵ Disp. 4, de Obligat. beneficiar., punct. 2, num. 19. — ⁶ Loc. cit. — *Innocent. IV*, in cap. *Quia nos*, de testam. — *Sotus*, de Just. et Jure, lib. 10, qu. 4, art. 3, concl. 3. — *Navar.*, de Reditib. eccles., qu. 1, mon. 19. — *Hostien.*, in cap. *Quia*

nori summa, major ejus pars sufficit aliquid quando ».

185. — ^{a)} *Silvester, v. Clericus IV, n. 6, qu. 8*, ita sane docet de iis quae clericus pro Missis dicendis acquisivit. De iis vero quae pro poenitentiarum injunctioe acquisivit, ad-

« cramentorum, anniversarii, etc. Sanchez ⁴, Bonacina ⁵ ». — [Et hoc vocat longe probabilius Sanchez ⁶ (contra Innocentium) cum Soto, Navarro, Hostiensi, Silvestro ^{a)}, Panormitano et aliis communiter. Vide dicta *Lib. III, n. 490.*]

« 2°. Probabilius est in profanos usus posse expendi distributiones, sive praesentias (ut vocant), quae beneficiariis ob praesentiam in choro distribuuntur. Ita « Silvester ^{b)}, card. Lugo ⁷, Bonacina ⁸: « contra Sanchez, etc. ». — [Vide *Lib. III, n. 490, v. An vero.*]

« 3°. Fructus qui dantur ob capellaniam vel vicariam non collativam, sed ad nutum amovibilem, possunt expendi in usus profanos; quia non sunt fructus beneficii (hoc enim confertur per collationem canonicam), sed bona quasi patrimonialia. — Vide card. Lugo ⁹.

« 4°. Probabiliter etiam pensionarius licite suam pensionem expendit in usus profanos; quia eam Papa extrahit ex redditibus beneficii, et dat alteri qui id beneficium non habet. Card. Lugo ¹⁰, contra Bonacina, etc. — Secus est de eo qui beneficium habet in commendam; quia substituitur loco beneficiarii. Ibid. ¹¹ ». — [Vide dicta *Lib. III, n. 491, v. Qu. 6.*]

« 5°. Partem quam clericus parce vendit sibi servat ex congrua sustentatione, licite expendit in usus profanos; quia expensa est jam ante in usus pios. « Ibid. ¹² et Bonacina ¹³ ex Molina ». — [Vide *Lib. III, n. 490, v. III. Idem.*]

186. — « Quaeres 2°. Quid intelligatur nomine usus pii? »

« Resp. Qui vel ad cultum divinum, vel misericordiam spiritualem aut cor-

nos (al. *Tua nos*), de testam. — *Abb. Panorm.*, in cap. *Cum esses 10*, de testam., n. 26. — ¹ Loc. cit., n. 24 et 25. — ² Disp. 4, de Oblig. benefic., punct. 2, num. 18. — *Sanch.*, loc. cit., dub. 46, n. 4. — ³ Disp. 4, n. 28. — ⁴ Loc. cit., n. 32. — *Bonac.*, loc. cit., n. 17. — ⁵ *Lugo*, disp. 4, n. 33. — ⁶ *Lugo*, loc. cit., n. 35. — ⁷ Loc. cit., n. 14. — *Molina*, tr. 2, disp. 146, n. 2.

ducit tantum Innocentii sententiam, quod scilicet ea Ecclesiae debent esse, proindeque clericum non posse pro libitu de iis disponere.

^{b)} *Silvester, loc. cit., n. 3, qu. 4*, perspicue id significat, dicens clericum posse de distributionibus testari.

Quid veniat nomine congruae sustentationis.

Non est aequalis pro omnibus.

Debita pro sustentatione, quando solvi possint ex fructibus beneficii.

182. — ^{a)} Id est « hospitalitatem urbanam », ut ait Lugo.

^{b)} Navarrus, de Reditib. eccles., qu. 1, mon. 27, n. 5, in generali impendi posse ait « ad sorores vel consanguineas pauperes aequali connubio jungendas », si nempe dotem aliunde non habeant. — Et Burghaber eodem modo loquitur in *Centur. 3, cas. 16*, de sororibus.

183. — ^{a)} Coninck dicit: « Reddituum superfluum... tertiam, quartam aut quintam partem ».

^{b)} Si nempe proventus excedant centum florenos, ut dicunt Croix et Haunold; Lugo vero (quem male adducunt isti) dicit vigesimam partem esse materiam gravem, « quando sermo est de numero millesimo vel supra millesimum; nam quando sermo est de mi-

Quid veniat nomine usus pii.

« poralem ordinatur, v. gr. ad cultum templorum, necessitatem pauperum (hoc est eorum qui non habent necessaria sive ad naturam sive ad statum servandum); item in usum religiosorum, in capellanias, Missas, suffragia pro defunctis, hospitalia, etc. ». — [Vide *Lib. III, n. 491, v. Qu. 2, et n. 672*].

« Unde resolvuntur sequentes casus:

« 1°. Si clericus superflua expenderit in usus profanos, v. gr. emerit sibi bona immobilia, non potest haec retinere; quia obligationi bonis iis annexae non satisfacit, et adhuc potest satisfacere, cum bona empti pretio aequivalent. — Card. Lugo¹. Vide Bonacina².

« 2°. Qui in usum profanum a clerico bona accipit dono ex superfluis, potest excusari a peccato, si eum non induxit ad talem donationem, neque per eam clericus redditur impotens ad superflua expendenda in usus pios (vide card. Lugo³). Quia clericus ex patrimonialibus vel quasi patrimonialibus potest substituere ». — [Vide *Lib. III, n. 492, v. Qu. 8*].

« 3°. Clerici quidem, ex consuetudine multis locis recepta, licite possunt testari de redditibus beneficiorum; non tamen nisi ad causas pias: etsi enim ubi consuetudo invaluit, etiam in usus profanos valide testentur, peccant tamen mortaliter. Vide Lessium⁴, Laymann⁵, Bonacina⁶, Tridentinum⁷; et sequitur ex dictis. — Nisi tamen fecerint cum facultate Papae; quae, licet superveniat testamento jam condito, facit tamen illud convalescere. Sanchez, Salas, Diana⁸. Vide supra, *Lib. III, tract. 5, cap. 4* ».

DE ALIENATIONE BONORUM ECCLESIASTICORUM.

187. — Circa hujusmodi alienationem refert hic plura adnotare.

Nota I°. Quod Paulus II, in extrav. *Ambitiosae, de rebus eccl. non alienand.*,

¹ De Just. et Jure, disp. 4, num. 43. — ² Disp. 4, de Obligat. beneficiar., punct. 2, n. 20. — ³ Loc. cit., n. 48 et seqq. — ⁴ Lib. 2, cap. 19, dub. 4, n. 41 et seqq. — ⁵ Lib. 4, tr. 2, cap. 3, n. 6 et 7. — ⁶ Loc. cit., punct. 3, n. 1 et seqq. — ⁷ Sess. 25, de reform., cap. 1. — *Sanch.*, de Matrim., lib. 8, disp. 1, num. 9. — *Salas*, de Legib., disp. 20, sect. 10, n. 90. — ⁸ Part. 8, tr. 3, resol. 99. — ⁹ Lib. 4, n. 1363. — ¹⁰ De Immunit. etc. Eccles., cap. 17, dub. 1, num. 7 et 8. Cfr. etiam Thesaur. Resolut. S. C. C., in *Neapolitana*, § *Jura*, 18 Decembr. 1723; et in *Fulginate*, Jurisdictionis, 23 Julii 1803, § *Ex concilio*. — ¹¹ De Contractib., disp. 2,

prohibet sub gravibus poenis alienari bona immobilia, et mobilia pretiosa ecclesiae quae servari possunt; atque alienationem omnino irritam declarat. Vide Lacroix⁹. Et idem declaravit Urbanus VIII, anno 1624, (apud Delbene¹⁰). — Idemque dicitur de loco pio, erecto auctoritate episcopi; ut dicunt Wadding¹¹, et Dicastillus apud Croix¹². — Praeterea declaravit S. Congregatio, religiosos non posse accipere mutuo pecunias cum solutione interesse. Vide Delbene¹³.

Nomine autem *alienationis* prohibetur etiam permutatio et transactio super re possessa, si pars ejus sit dimittenda. (Delbene¹⁴). Potest autem remitti caducitas emphytheusis (Delbene¹⁵). — Insuper notandum quod nomine alienationis venit etiam permutatio, traditio rei in pignus, et transactio, semper ac relaxatur pars rei jam possessae ab ecclesia; quia tunc est vera alienatio. Si autem ecclesia non possidebat, bene potest episcopus transactionem facere. Ita Delbene, et Barbosa cum Rebuffo, Quaranta, etc.

Poenae autem in alienantes bona ecclesiastica sine debitis solemnitatibus sunt privatio perpetua ab omni officio et excommunicatio. Croix¹⁶. Ibi tamen advertit Delbene cum communi doctorum, quod praefata bulla Pauli II in extrav. *Ambitiosae*, quoad has poenas paucis in locis est recepta; et quoad obligationem attendenda est consuetudo locorum. — Notandum vero quod in citata extrav. *Ambitiosae*, dicitur *praesumpserit*; unde excusantur ab his poenis eas invincibiliter ignorantes.

Nota II°. Quod, licet aliquod bonum donatum sit monasterio cum expressa facultate illud alienandi propria auctoritate, non potest tamen alienari sine assensu pontificio (ut ait Lugo¹⁷); quia tunc res acquirit conditionem bonorum eccle-

dub. 8, § 4. — *Dicast.*, de Just., lib. 2, tr. 3, disp. 1, dub. 15, n. 329. — ¹² Loc. cit., n. 1363. — *S. Cong. Conc.*, habetur apud Pallottini, v. *Regulares*, § 3, n. 96. — ¹³ Loc. cit., num. 12. — ¹⁴ Loc. cit., cap. 17, dub. 12. — ¹⁵ Loc. cit., dub. 12, n. 9. — *Delbene*, de Immunit. etc. eccles., cap. 17, dub. 12, num. 4. — *Barbosa*, de Offic. et Potest. episc., alleg. 95, n. 63. — *Rebuff.*, Compend. alienationis rerum eccles., num. 30. — *Quaranta*, Sum., v. *Alienatio rerum Ecclesiae*, n. 20 et 43. — ¹⁶ Lib. 4, num. 1369. — *Delbene*, loc. cit., dub. 22. — ¹⁷ Respons. mor., lib. 3, dub. 10, n. 2; et dub. 12, n. 3.

Quid veniat nomine alienationis.

Poenae in alienantes sine solemnitatibus.

Quid de bono dato cum facultate alienandi propria auctoritate.

sasticorum. — Sed non immerito Croix¹ probabilem putat sententiam oppositam, quam tenent Delbene²; et Bonacina³, Covarruvias⁴, Armilla⁵ et Quaranta⁶, etc., apud Croix⁷. Ratio, quia sicut donans poterat de re disponere, ita etiam poterit donatarius ex illius potestate; neque res tunc absolute acquiritur ecclesiae, sed tantum ad beneplacitum donantis. Quod concedit etiam Lugo casu quo donator expresse voluisset ut res alienaretur; tunc enim certum est nunquam absolute acquisitam fuisse ecclesiae. Ita etiam neque res dici debet absolute acquisita ecclesiae, quando donata est cum tali facultate alienandi. — Sicut contra, si donator prohibeat posse ullo casu rem alienari, non poterit quidem alienari, etiam cum assensu pontificio et justa accedente causa: nisi causa sit talis ut faciat praesumere consensum donantis; juxta infra dicenda in *Nota IV*°.

Pariter videtur licitum esse repudiare

¹ Lib. 4, n. 1364. — ² Cap. 17, dub. 10. — ³ Loc. cit. — *Lugo*, Resp. mor., lib. 3, dub. 10, n. 2; et dub. 12, n. 3. — ⁴ Loc. cit., n. 1364. — *Silvest.*, v. *Alienatio*, qu. 19, n. 18. — *Abb. Panorm.*, in cap. *Tua nuper 8*, de his quae fiunt a praelato, n. 9. — ⁵ De Immunit. eccl., cap. 17, dub. 5. — ⁶ Loc. cit., dub. 6. — *Molina*, tr. 2, disp. 468, num. 12. — *Barbosa*, de Offic. et Potest. episc., alleg. 95, n. 54. — *Ascan.*, *Tambur.*, de Jure abbatum, tom. 3, disp. 13, qu. 2, n. 8. —

rem immobilem nondum acquisitam; ut dicunt Croix⁴ cum Silvestro et Abbate, ac Delbene⁵. Qui tamen⁶ cum Molina, Barbosa, Tamburinio, etc., ait praelatum vel religiosum non posse repudiare legatum, quia illud acquiritur ecclesiae vel monasterio etiam ante traditionem, ut habent jura; saltem acquiritur jus ad illud. Contradicunt vero Sanchez, Bonacina, Rebellus⁷, Abbas⁸, Menochius⁹, Gomez¹⁰ et alii, apud Croix⁷; quia ante acceptationem ecclesia nullum jus ante actionem ad legatum acquirit. — Sed verior mihi apparet prima sententia. Nam ad validitatem donationis requiritur quidem acceptatio; non autem ad legatum, quod statim acquiritur a legatario post mortem legantis.

Permittunt autem Abbas, Covarruvias, Molina, Delbene, etc., apud Croix⁸, posse sine assensu Pontificis hypothecari bona ecclesiastica⁹. — Sed probabilius contradicunt⁹ Vasquez, Rodriguez¹⁰, Qua-

Sanch., Decal., lib. 7, cap. 6, n. 4. — *Bonac.*, de Alienat. bonor. eccles., disp. 2, punct. 2, n. 33. — ¹ Lib. 4, n. 1364. — *Abb. Panorm.*, in cap. *Nulli 5*, de rebus eccl. alien. etc., n. 2. — *Covar.*, Variar. lib. 2, cap. 16, num. 7. — *Molina*, disp. 466, num. 1. — *Delbene*, de Immunit. eccles., cap. 17, dub. 1, n. 30; et dub. 3, n. 6. — ² Loc. cit., num. 1364. — ³ Apud *Croix*, loc. cit. — *Vasq.*, opusc. de Reditib., cap. 2, § 2, dub. 8.

Repudiare rem immobilem nondum acquisitam, licitum.

Secus, ut verius, de legato.

Hypothecari sine assensu Pontificis, probabiliter illicitum.

187. — ^a) Auctores isti perperam a Croix allegantur. Et primo quidem Bonacina, de *Contract.*, disp. 3, qu. 8, punct. 4, n. 8, in edit. Brixien., anni 1620, (in aliis edit.: Lugdunen. 1639, et Veneta 1683 et 1705, loco citato, plane omittitur punctum 8, in quo tractabatur haec quaestio) scribit: « Utrum res immobilis vel mobilis pretiosa donata... loco pio capaci, sub conditione ut possit alienari absque praedicta solemnitate, possit revera alienari, non servata praedicta solemnitate. — Respondeo negative ». — Covarruvias, de *Testam. cap. 17, Tua, n. 9*, in generali scribit: « Quodsi illicita sit [voluntas testantis], servanda non est ». — Armilla, v. *Alienatio, n. 16*, id non habet. — Quaranta denique, loc. cit., n. 31, oppositam sententiam tenet, ut Bonacina, dicens: Hanc regulam quod in alienatione rei ecclesiasticae requirantur copulative causa et solemnitas, « amplia procedere etiam ubi ita donatur vel legatur ecclesiae, ut possit alienari sine solemnitatibus, quia requiruntur non obstante dicta voluntate, quae tamquam illicita servanda non est ». Quod tamen n. 32, intelligendum esse ait, « quando legatur ecclesiae capaci; secus, si incapaci, quae non po-

test retinere in communi, quia tunc potest alienari sine solemnitate ».

^b) Rebellus, lib. 18, qu. 14, n. 5, scribit si legatum sit sub modo expresso, ut eo non adimpleto sit nullum: « Ecclesia illud non amitteret si culpa solius praelati modus adimpletus non fuisset, quia... antequam... modus ille deficeret, jam donatio sive legatum erat acquisitum. Si tamen donatio vel legatum factum foret proprie conditionale, satis esset si per culpam praelati conditio deficeret, ut ab Ecclesia amitteretur, quia pendet et non est acquisitum, quamdiu conditio non impletur ».

^c) Abbas Panormitanus, in cap. *Tua nuper, de his quae fiunt a praelato, n. 9*, videtur in hanc sententiam inclinare, sed concludit: « Fateor tamen quod casus dubius est ».

^d) Menochius, de *Arbitrar.*, lib. 2, cas. 171, n. 52, loquitur de minori. — Antonius Gomez autem, *Variar. resolut. tom. 2, cap. 14, n. 14*, loquitur de debitore, quem dicit posse legato renuntiare, quia haec non dicitur alienatio; sed minorem hoc non posse.

^e) Hypotheca scilicet generali, non vero speciali, uti loquuntur auctores citati.

^f) Rodriguez, *Quaest. reg., tom. 1, qu. 27*,

Obligatio accipientis ad usus profanos.

Clericus, quando possit testari de redditibus beneficii.

Quaenam alienari videntur.

ranta, etc. Ratio, quia hypothecatio est vera alienatio.

Nota III°. Quod nomine *bonorum ecclesiasticorum* veniunt simul jura et actiones ad immobilia, necnon nomina debitorum ac servitutes. — Delbene¹; Croix² cum Wadding et Piasecio.

Nomine autem *rerum pretiosarum* veniunt vasa aurea vel argentea, gemmae, bibliothecae copiosae. Delbene³; et Croix cum Tamburino. — Item, greges et armenta totaliter considerata. Delbene⁴. — Item, incisio arborum et silvarum, si fiat cum deterioratione; ut Laymann⁵, Delbene⁶; et Piasecius, Wadding, apud Croix. — Venit etiam magna pecuniae summa donata ac destinata ad emenda immobilia; tunc enim illa censetur quid immobile. Delbene⁶; et Vasquez^h, Filiucci, Lezana, apud Croix; contra Wadding et Ti-raquellum^l. — Etiam demum pertinent ad immobilia annui redditus perpetui. Croix⁷ cum Wadding^j.

Quaranta, Sum., v. *Alienatio rerum Ecclesiae*, n. 16 et 17. — ¹ Cap. 17, dub. 2, sect. 1. — ² Lib. 4, n. 1365. — *Petr. Wadding*, de Contractib., disp. 2, dub. 8, § 1, n. 6. — *Piasec.*, Prax. episcop., part. 2, cap. 5, art. ult., n. 9. — ³ De Imm. eccles., cap. 17, dub. 2, sect. 1, n. 8. — *Croix*, loc. cit. — *Ascan. Tambur.*, de Jure abbatum, tom. 3, disp. 13, qu. 2, n. 4 et 16. — ⁴ Loc. cit., dub. 2, sect. 4. — ⁵ Loc. cit., sect. 5. — *Piasec.*, Prax. episcop., part. 2, cap. 5, art. ult., num. 11. — *Wadding*, loc. cit., § 2, n. 7. — *Croix*,

art. 1, dicit alienationem in hac rerum ecclesiasticarum materia largissime accipi, et comprehendere conductionem ad longum tempus, donationem, venditionem, permutationem et emphyteuticum contractum perpetuum.

^g) Laymann, *lib. 3, tr. 4, cap. 10, n. 2*, silentio praetermittit arborum incisionem.

^h) Vasquez male ex parte citatur a Croix; nam, *de Redit.*, cap. 2, § 2, dub. 13, n. 44 et 45, negat pecuniam eo casu censi rem immobilem, nisi proveniat ex venditione aliqujus rei immobilis.

ⁱ) Tiraquellus pariter male a Croix videtur citari; nam in opere *Du retrait lignagier*, § 1, glos. 7, n. 106, scribit: «Pecunia... destinata sit emptioni praediorum, ea vicem rei immobilis obtinet». Quamvis n. 108 et 109, contrariam opinionem afferat et exponat.

^j) Pariter, ex recentissima declaratione S. C. Concilii, nomine bonorum ecclesiasticorum quae, sine beneplacito apostolico alienari aut permutari non possunt, veniunt etiam tituli sine nomine (*titres au porteur, valori al portatore*). Quaesitum enim fuit a praelaudata S. C. C.: «1°. An ad alienandos

Nota IV°. Quod alienatio bonorum ecclesiasticorum facta cum causa et solemnitatibus, valet, etiamsi donans prohibuerit alienationem; quia prohibitio praesumitur facta si absit causa debita, ut probabiliter ait Croix⁸ cum Delbene et aliis. — Causae autem justae sunt *necessitas vel utilitas*, ex auth. *Hoc jus, C. de sacros. eccles.* Item *pietas*, puta pro redemptione captivorum vel alia gravi necessitate sublevanda. Item *incommoditas*, si res alienanda valde distat, etc. Ita Laymann⁹ cum Molina, Abbate, Silvestro^k, Navarro^h, etc. communiter. Item quandoque magna *convenientia*; ut ajunt Croix et Delbene¹⁰.

Utrum *alienatio facta sine justa causa a Pontifice sit licita et valida?*

Resp. Si alienatio fiat in aliam ecclesiam, erit valida, sed non licita. Si vero fiat in usus profanos, erit illicita et invalida. Ita recte Laymann¹¹ cum Navarro. Ratio, quia Papa non est dominus bono-

lib. 4, num. 1365. — ⁶ Loc. cit., dub. 2, sect. 3, a num. 2. — *Fili.*, tr. 44, cap. 4, n. 25. — *Lezana*, Sum., tom. 2, cap. 19, n. 59. — *Croix*, loc. cit. — *Wadding*, loc. cit., § 1, n. 1. — ⁷ Lib. 4, n. 1365. — ⁸ Lib. 4, n. 1366. — *Delbene*, de Imm. eccles., cap. 17, dub. 11. — ⁹ Lib. 3, tr. 4, cap. 10, n. 3. — *Molina*, tract. 2, disp. 468, num. 2. — *Abb. Panormit.*, in cap. *Nulli*, num. 4. — *Croix*, lib. 4, n. 1366. — ¹⁰ Loc. cit., cap. 17, dub. 28, num. 1. — ¹¹ Loc. cit., n. 11. — *Navar.*, Comment. de spoliis clericor., § 3, n. 8.

titulos sine nomine (*valori al portatore*), qui ad collegia ecclesiastica spectant, vel ad domos pias sub ecclesiastica tutela constitutas, requiratur beneplacitum apostolicum, prouti pro alienationibus bonorum immobilium ac mobilium pretiosorum? — 2°. An eadem facultas requiratur pro earumdem permutatione in alias publicas versuras aut valores etiam immobiles? — 3°. An vendentes et ementes obnoxii sint ecclesiasticis poenis a concilio Trident. statutis *cap. 11, sess. 22 de reform.* et extrav. *Ambitiosae* et a constitutione *Apostolicae Sedis*? — Quibus quaesitis eadem S. C., die 17 Februarii 1906 respondit: Ad 1. *Affirmative*. — Ad 2. *Affirmative, excepto casu urgentis necessitatis, in quo periculum sit in mora, et tempus non suppetat recurrendi ad S. Sedem, habito tamen in his adjunctis Ordinarii beneplacito, et sub lege ut permutatio fiat in titulis quam maxime tutis*. — Ad 3. *Affirmative quoad poenas in extravaganti Ambitiosae et constitutione Apostolicae Sedis statutas*.

^k) Silvester, v. *Alienatio, n. 2, qu. 1*, incommoditatem ut causam justam assignat, «ut quia res alienanda est magis damnosa

Alienatio cum causa et solemnitatibus valet, etsi donans prohibuerit.

Causae justae.

Quid de alienatione facta a Pontifice sine causa.

Solemnitates requisitae.

Quid de alienatione facta sine causa.

Quid de alienatione cum causa, sed sine solemnitatibus.

rum ecclesiasticorum, sed administrator; juxta dicta *Lib. III, n. 931*.

Nota V^o. Quod debita *solemnitates* sunt, videlicet: 1°. Communis consultatio. — 2°. Consensus capituli vel cleri. — 3°. Consensus episcopi vel superioris regularis. Et etiam patroni, si alienatur beneficium patronatum, ut censet Piasecius¹⁾; sed huic contradicit Laymann²⁾ cum aliis, apud Croix¹. — 4°. Subscriptio consentientium pro casibus a jure expressis. — 5°. Consensus Pontificis, sive S. Congregationis. Vide Croix³.

Si autem alienatio fit sine causa, censet Delbene^{m)} eam esse invalidam, etiamsi fiat ex consensu Pontificis. Intelligi, si fiat in usus profanos; secus, si in aliam ecclesiam, prout recte ait Laymann⁸.

Si autem alienatio fit cum sufficienti causa, sed sine solemnitatibus, dicunt Abbas, Silvester, Angelus, Navarrus, Filiucci, Rodriguez et alii, apud Croix⁴, qui probabile putat, valere pro foro conscientiae; contra Covarruvias, Molina, Vasquez, etc. cum Delbeneⁿ⁾, qui probabiliter tenent jura irritare hujusmodi alienationes ob damni periculum, si solemnitates omittuntur; easque dicunt invalidas esse omnino sine assensu pontificio, cum assensus ad formam praerequiratur.

¹ Lib. 4, n. 1366. — ² Loc. cit. — ³ Lib. 3, tract. 4, cap. 10, n. 11. — *Abb. Panorm.*, in cap. *Requisivit*, de restit. in integr., num. 19; cfr. in cap. *Quia plerique*, de immunit. eccles. — *Silvest.*, v. *Alienatio*, qu. 13, num. 12 et 13. — *Angel.*, v. *Alienatio*, n. 14. — *Navar.*, Comment. de alienat. rerum eccles., n. 17. — *Fili.*, tr. 14, cap. 7, n. 117. — *Rodrig.*, Quaest. regul., tom. 1, qu. 27, art. 9. — ⁴ Lib. 4, n. 1366. — *Covar.*, Variar. lib. 2, cap. 17, num. 2. — *Molina*, tr. 2, disp. 468, concl. 6, num. 15. — *Vasq.*, de Reditib., cap. 2, § 2, dub. 14. — *Quaranta*, Sum., v. *Alienatio rer. eccles.*,

quam utilis». — Itemque Navarrus, *Comment. de alienat. rer. eccles.*, n. 3.

¹⁾ Piasecius, *Prax. episc. part. 2, cap. 5, art. ult.*, n. 18, requirit utique consensum patroni; sed subdit: «Si tamen sine causa denegaret consensum patronus, cum faciendum esset aliquid in utilitatem ecclesiae, et nullum sequeretur inde praedictum juris patronatus, teneret alienatio sine consensu patroni». — Ex parte tantum dissentit Laymann, scribens, *lib. 4, tr. 2, cap. 13, n. 12*: «Quod sine consensu patroni non possit episcopus disponere circa beneficia cum praedictio sive derogatione juris patronatus... Excipitur tamen casus necessitatis, in quo, etiam contradicente patrono, mutatio fieri potest».

An autem *hic assensus praesumatur concessus, per praescriptionem 30 vel 40 annorum?* — Negant Quaranta, Fachinaeus, etc. — Sed Croix⁵ cum Mascardo, Dicastillo, Delbene, Riccio, etc., ajunt probabiliter esse consensum praesumendum, ex generali axioma quod omne factum rite praesumitur factum, si de jure faciendum erat.

Nota VI°. Sine autem causa speciali et sine solemnitate licite alienari possunt:

1°. Res quae verisimiliter ad triennium sine notabili deterioratione non perdurant; ut fructus, vestes, singularia juramenta. — Laymann⁶; et Piasecius apud Croix⁷.

2°. Res exigui valoris respective ad possessorem, nempe si non attingat ad summam ducatorum centum; ut ajunt Palaus et Zerola, apud Croix⁸. Attamen Delbene cum aliis communiter (ut ait Croix⁹) restringunt summam ad 25 scuta aurea, quae faciunt 40 scuta monetae Romanae. — Et recte advertit Delbene, hujusmodi rem debere esse ab aliis disjunctam, ita ut pretium totius rei non excedat praefatam summam; alias posset totum praedium per partes modicas alienari^{o)}.

num. 46. — *Fachin.*, Controv., lib. 13, cap. 44. — ⁵ Lib. 4, n. 1366. — *Mascard.*, de Probation., concius, 416, num. 20 et 21. — *Dicast.*, de Just., lib. 2, tract. 15, disp. 1, dub. 6, num. 211. — *Delbene*, cap. 17, dub. 4, sect. 1, num. 11. — *Alois. Riccio*, Prax. aurea, part. 1, resol. 32 et 33. — ⁶ Lib. 3, tr. 4, cap. 10, n. 2, v. f. — *Piasec.*, Prax. episcop., part. 2, cap. 5, art. ult., n. 22. — ⁷ Lib. 4, n. 1367. — *Palaus*, tr. 12, punct. 15, § 1, n. 2. — *Zerola*, Prax., part. 1, v. *Alienatio*, ad 6. — ⁸ Loc. cit. — *Delbene*, loc. cit., dub. 2, sect. 1, n. 12. — ⁹ Loc. cit. — *Delbene*, loc. cit., n. 13.

^{m)} Delbene, *loc. cit.*, dub. 20, hic silentio praeterit Pontificis assensum.

ⁿ⁾ Delbene, *loc. cit.*, dub. 21, sect. 1, utramque sententiam satis probabilem existimat; videtur tamen propendere in secundam, cum aliarum sententiarum argumentis respondeat.

^{o)} Res exigui valoris, ex decisione S. C. Epp. et Regg. in Faventina 22 Martii 1711 et ex stylo curiae, apud Bizzarri Collectanea, fol. 332 (edit. 1^a) dicuntur eae quae non excedunt summam 25 scutorum aureorum, hoc est scutorum 41 cum obulis 25 monetae Romanae. Hodie tamen, mutato valore pecuniae, communiter censentur eae quae non excedunt summam 500 francorum. — Notandum hic

Assensus pontificis probabiliter ex praescriptione praesumitur.

Alienatio, quando non requirat causam nec solemnitatem.

3°. Res academiae, seminarii, hospitalis, confraternitatis, modo non sint erecta auctoritate episcopi; ut limitant Palaus et Delbene, apud Croix¹.

4°. Res ad quam conservandam ejus redditus non sufficerent; ut Palaus, Bonaespei². Si vero res sit sterilis, requiritur licentia Pontificis; ut dicunt Quaranta, Bonacina, etc. Sed Wadding dicit sufficere consensum episcopi cum capitulo.

5°. Si oportet vendere ad solvendum debitum, pro quo creditor urget apud judicem. — Abbas, Quaranta et Bonaespei, apud Croix³.

6°. In casu magna necessitatis quae non permittat expectari consensum superioris. Delbene⁴; et Croix⁴ cum Quaranta. Item, in casu notoriae utilitatis ecclesiae, si expectato consensu pontificio, transiret occasio. Delbene⁵; et Croix⁶ cum Baldo⁷, Bossio⁸ et Bonaespei⁹.

In his tamen duobus casibus necessitatis et utilitatis, requiritur saltem consensus episcopi; ut dicunt Felinus, Ab-

Palaus, tr. 12, punct. 14, n. 11. — *Delbene*, cap. 17, dub. 1, a. num. 14. — ¹ Lib. 4, num. 1367. — *Palaus*, tr. 12, punct. 15, § 2, n. 5. — *Quaranta*, v. *Alienatio rer. eccles.*, num. 37. — *Bonac.*, de *Alienat. rer. eccl.*, punct. 2, n. 9, v. *Rursus*. — *Wadding*, de *Contract.*, disp. 2, dub. 8, § 3, n. 2. — *Abb. Panorm.*, in cap. *Ad nostram II*, de reb. eccles. non alienand., n. 3. — *Quaranta*, loc. cit., n. 36. — *Franc. Bonaespei*, de *Just. et Jure*, tr. 1, disp. 21, n. 50. — ² Loc. cit., num. 1367. — ³ Loc. cit., dub. 1, num. 26 et 27. — ⁴ Loc. cit. — *Quaranta*, loc. cit., num. 42. — ⁵ Cap. 17, dub. 23, n. 2. — ⁶ Loc. cit. — *Felin.*, in cap. *Cum accessisset*, de *constitut.*, num. 22. — *Cardenas*, *Cris.*, disp. 80, num. 46. — ⁷ Apud *Croix*, loc. cit. — *Delbene*, loc. cit., dub. 23, n. 2. — *Delbene*, cap. 17, dub. 7, n. 4. — *Barbosa*, de *Offic. et Potest. episc.*, alleg. 96, n. 59. — *Alois. Ricci*,

bas¹⁰, et alii cum Cardenas, ibid.¹¹. Verum Delbene excipit regulares exemptos, quos ait tunc non teneri ad episcopum recurrere.

7°. Si donentur bona iis qui illa retinere non possunt¹². — Delbene, Barbosa, Riccius et Quaranta.

8°. Si fiat remuneratio pro aliquo beneficio ecclesiae collato. — Barbosa, Delbene, apud Croix⁸.

Nota VII°. Quod ad *locationem* autem bonorum ecclesiasticorum pertinet, si res fructificet annuatim, non potest locari ultra triennium; si vero fructificet alternis annis, ultra sexennium; si ternis, ultra novennium. Ita Croix⁹ cum Lessio, Azor, Vasquez, Covarruvias, Delbene, etc. — Non prohibetur tamen fieri locatio fructuum usque ad vitam beneficiarii, cum successor non teneatur stare tali locationi; ut Croix¹⁰ cum Molina, Palao, Silvestro¹¹, Abbate, Covarruvias et Delbene. — Putant autem Filliucius, Molina¹², Lugo, Gutierrez¹³, apud Croix¹¹; et pro-

Prax. aur., part. 1, resol. 64. — *Quaranta*, v. *Alienatio rer. eccles.*, n. 41, v. *Sexto*. — *Barbosa*, loc. cit., n. 62. — *Delbene*, loc. cit., dub. 23, n. 16. — ⁸ Lib. 4, n. 1367. — ⁹ Loc. cit., n. 1368. — *Less.*, lib. 2, cap. 24, dub. 11, num. 69. — *Asor*, part. 3, lib. 8, tit. de *Locato*, cap. 3, quaer. 3, v. *Caeterum*. — *Vasq.*, de *Reditib.*, cap. 2, § 2, dub. 6. — *Covar.*, *Variar.* lib. 2, cap. 16, n. 6. — *Delbene*, cap. 18, dub. 4. — ¹⁰ Loc. cit., num. 1368. — *Molina*, tr. 2, disp. 466, num. 6, v. *In tertio autem eventu*. — *Palaus*, tr. 12, punct. 14, num. 12. — *Abb. Panorm.*, in cap. 2, de his quae sunt a praelat., num. 3 et 7; et in cap. *Veniens 8*, de *transact.*, n. 1. — *Covar.*, loc. cit., num. 6, i. f. — *Delbene*, cap. 17, dub. 24; et cap. 18, dub. 10. — *Fill.*, tr. 44, cap. 2, n. 19. — *Lugo*, *Respons. moral.*, lib. 3, dub. 12, n. 4. — ¹¹ Loc. cit., num. 1368.

praeterea est quod ad alienationem bonorum modici valoris requiritur licentia episcopi. Qua licentia indigent et ipsi regulares, quantumvis exempti, nec sufficit licentia praelati regularis, ad alienationem bonorum *immobilium* exigui valoris, ad terminos can. *Terminus*, ut constat ex duplici declaratione S. C. Epp. et Regg., 10 Januarii 1653 et 11 Januarii 1692, apud Bizzarri, *op. cit.*, fol. 331, et ex declaratione S. C. Concilii in una *Conversana Jurisdictionis*, 13 Martii et 8 Maji 1751, ad *dub. 26*, in *Thesaur. Resolut. S. C. C.*

¹⁾ Franciscus Bonaespei, *de Just. et Jure*, tr. 1, disp. 21, n. 47, id manifeste intendit, dum scribit alienari posse absque solemnitatibus res ecclesiasticas, « quae magis ob reparationes obsunt quam prosunt ».

²⁾ Baldus, in *leg. Cum hi quibus*, § *Eam transactionem*, ff. de *transact.*; Bossius, *Moral. var.*, tit. 18, n. 97; Bonaespei, *loc. cit.*,

n. 50, omittunt conditionem (quae tamen per se videtur subintelligenda), si expectato consensu pontificio, transiret occasio.

³⁾ Abbas non satis accurate a Cardenas citatur, et dicit in *cap. fin. de eccles. aedificand.*, n. 8, fieri posse, « consensu Papae vel alterius superioris, cui fit juramentum taliter praestitum [scil. non alienandi eo inconsulto] minime requisito ».

⁴⁾ Delbene et Barbosa haec docent de rebus immobilibus; secus vero ajunt esse de rebus mobilibus pretiosis, quae Ecclesiae acquiruntur.

⁵⁾ Silvester, v. *Simonia*, qu. 14, § *Secundum*, haec ex Rosella dicit, sed lectorem remittit ad v. *Alienatio*, § 15, ubi dicit fructus posse locari « ad modicum tempus », id est infra decennium; advertenda tamen esse circa haec, quae statuit extrav. *Ambitiosae*.

⁶⁾ Assertum istud neque apud Molina, *loc.*

Locatio quae nomen fieri possit.

Quinam clerici teneantur ad habitum et tonsuram.

Artes clericis prohibita.

Officia clericis prohibita.

babile censet Delbene (contra Wadding), licite posse beneficiarium se obligare personaliter ad locandum fundum denuo post triennium. — Item, potest renovari locatio post duos annos, non autem prius. Palaus¹⁴,

Molina¹⁵, Delbene¹⁶, etc., apud Croix¹⁷. — Hic autem dicta intelliguntur etiam de locatione bonorum cujuscumque loci pii, qui auctoritate episcopi sit erectus. Croix¹⁸ cum Palao et Delbene.

DUBIUM IV.

Quis sit habitus Clericorum: quae artes, officia, actiones iis prohibeantur.

188. *Quinam clerici teneantur ad habitum et tonsuram.* — 189. *Quae artes prohibeantur clericis.* — 190. *Quae officia.* — 191. *Quae actiones.*

188. — « Resp. I°. Clericos majoribus « Ordinibus initiatos, vel etiam minoribus, « si habeant beneficium, quoad habitum « obligari ad ferendam tonsuram et vestem clericalem: quae non debet esse « virgata, in qua diversi coloris virgae « ducantur, nec partita, seu dissecta ».

Circa habitum et tonsuram, vide *cenda de Sacr. Ord., Lib. VI, n. 825*.

189. — « Resp. II°. Quoad artes, prohibentur macellariorum, tabernariorum; « jocularium, quorum etiam ludis, uti « et hastiludiis prohibentur interesse. — « Item, medicorum aut chirurgorum, ubi « opus est incisione aut adustione: nisi, « ut habet Navarra, erga pauperes aut « propinquos, aut in necessitate ». [Vide *Lib. VII, n. 384, ad 5 in fine, et n. 385*].

190. — « Resp. III°. Quoad officia, prohibentur (si sint beneficiati vel initiati « Sacris) officium judicis in causa sanguinis, advocatorum, patronorum, tabellionum seu notariorum, in placitis saecularibus. (Quod addo, quia in specialibus « quibusdam casibus haec licent; v. gr. « advocare pro Ecclesia, pro personis conjunctis, et miserabilibus). — Ratio autem

« est, quia clericus non debet se immiscere « negotiis saecularibus. Saurus¹⁹ (qui tamen concedit instrumenta ab eo facta « valere), Bonacina²⁰, Laymann²¹; et notat « consuetudine inductum esse, ut officio « cancellarii, consilarii, immo etiam judicis fungi possint in causis civilibus ».

An autem clericus possit exercere officium administratoris bonorum, vulgo *fattore*? — Vide *Lib. III, n. 838, v. Valde refert*.

191. — « Resp. IV°. Quoad actiones, prohibentur arma portare, nisi in itinere, « tabernas intrare; venationi clamorae vacare (quod addo, quia venatio sine strepitu, recreationis causa, permittitur) »; [Vide dicta *Lib. III, n. 606*] « accipitres vel « falcones alere pro venatione; aleis aut « taxillis ludere; mercaturam aut negotiationem lucri causa (non tamen necessitatis) exercere »; [Vide dicta *Lib. III, 831 et seq.*] « cohabitare mulieri: nisi sit « mater, soror, amita, aut certe talis quae cum nullum periculum aut scandalum « immineat. — Lessius²² ».

« Cajetanus²³ tamen, contra Angelum « et Navarrum, docet horum et similium

Delbene, cap. 18, dub. 2, n. 7. — *Petr. Wadding*, de *Contract.*, disp. 2, dub. 8, § 2, n. 11. — ¹ Lib. 4, n. 1368. — *Palaus*, tr. 12, punct. 14, n. 11. — *Delbene*, cap. 18, dub. 9. — *Navar.*, *Man.*, cap. 25, n. 111, v. *Clericus vero*. — ² *Clav.*,

cit., neque apud Gutierrez, *Canon. quaest.*, lib. 2, cap. 13, reperire potui; quamvis pro illo auctores isti citentur a Croix ex Filliucio ut videtur.

³⁾ Palaus, *loc. cit.*, punct. 14, n. 4, ita loquitur: « Quid dicendum, si facta locatione pro triennio, ante illud finitum renoves locationem? Respondeo si post secundum annum renoves, credo valere contractum... At si ante coeptum secundum annum, cum eadem persona

lib. 12, cap. 25, num. 6. — ³ Disp. 10, de 8° Praec., qu. 3, punct. ult., n. 8. — ⁴ Lib. 1, tr. 5, part. 5, cap. 8, n. 4 et 5. — ⁵ Sum., v. *Clericorum peccata*. — *Angel.*, v. *Clericus IV*, passim. — *Navar.*, *Man.*, cap. 25, n. 109 et seqq.

contrahas, eidemque res Ecclesiae conducas, probabile satis est contractum nullum esse, tametsi pensio varietur ». — Idemque docet Delbene, *cap. 18, dub. 3*. — Molina pariter, *disp. 466, n. 11*, negat valere si locetur elapso primo anno, etsi varietur pensio. — Et ita etiam a Croix, *loc. cit.*, n. 1368, citantur auctores isti.

191. — ^{a)} Lessius, *lib. 2, cap. 5, dub. 9, n. 42*, quem citat Busenbaum, de sola vena-

Actiones clericis prohibita.

Violatio
prohibi-
tionis, qua-
le pecca-
tum.

« transgressionem non esse mortalem, si
« absit temeritas, contumacia, contemptus
« et scandalum. (Vide Laymann ¹). Nec
« refert quod transgressor sit excommu-
« nicandus; quia haec poena est senten-
« tiae ferendae, quam non nisi contumax
« post monitionem incurrit. — Quod tamen
« universim Navarrus putat esse laxius,
« maxime cum canones utantur verbo
« *praecipio*. Unde ait esse mortale, si ha-
« bitum vel tonsuram non gestent. Quod
« restringit Bonacina ², si sint initiati ma-

« joribus Ordinibus, aut habeant benefi-
« cium et tonsuram, vel habitum longo
« tempore absque justa causa non gestent:
« tunc enim peccare mortaliter; citatque
« pro se Reginaldum, Navarrum ^{b)}, Hen-
« riques ^{b)}, Vasquez ^{c)}. Negant tamen Sil-
« vester ^{c)} et Laymann ^{c)}, si non sit nota-
« bilis excessus supra loci consuetudinem.
« Negotiari vero esse mortale, concedit
« idem Laymann ³, et alii communiter. —
« Sed de hoc vide supra *Lib. III, tract. 5,*
« *cap. 3, dub. 8, de Emptione et Venditione* ».

¹ Lib. 5, tr. 9, cap. 12, n. 2 et 3. — *Navar.*, Man., cap. 25, n. 111, v. *Addē*. — ² Disp. 8, de Sacram. Ordinis, qu. un.,

punct. ult., n. 3. — *Regin.*, lib. 80, tr. 3, n. 10 et seqq. —
³ Lib. 3, tr. 4, cap. 17, § 7, n. 39.

tione disputat; et dicit eam prohiberi clericis, praesertim si fiat magno strepitu canum et armatorum.

^{b)} Navarrus, *Man.*, cap. 25, n. 110; et *comment. 4, de Regular.*, n. 27, absque limitatione dicit peccare mortaliter clericum non deferentem habitum et tonsuram, si sit in sacris aut beneficiatus. — Henriquez autem, *lib. 13, cap. 39, n. 3*, eosdem clericos, si vestibus partitis vel variegatis utantur, suspendi ait in sex menses, nisi forte ob ludicram laetitiam et festivitatem id faciant.

^{c)} Silvester, v. *Clericus II, n. 2*, haec dicit de eo qui tonsuram non defert. — Et Laymann, postquam Silvestri assertum retulit, *lib. 5, tr. 9, cap. 12, n. 2, i. f.*, sibi placere ait « tum esse peccatum mortale, si spectatis circum-

stantiis personae, loci, diuturnitate temporis, etc., clericalis tonsurae et habitus neglectus notabiliter repugnet honestati et bono exemplo clericorum... Sin vero ex justa causa vel ad tempus breve, sine honestatis detrimento habitus deponatur, nulla omnino culpa erit ». — Quibus consentit Vasquez, nedum eisdem contradicat, (ut falso asserit Busenbaum) scribens in *3 Part., disp. 250, cap. 3, n. 22 et 23*: « Multo... melius Silvester putat mortale non esse, nisi notabilis in hoc excessus fiat ultra modum consuetum; nam licet hoc praeceptum ex objecto obliget ad mortale; tamen ex levitate materiae veniale reddi potest; levitas autem materiae in hoc casu ex duratione temporis, arbitrio prudentis, non aliunde expendi debet ».